

Kartläggning av litteraturfrämjande stöd

Den finlandssvenska litteraturens ekosystem 2015–2025

Kartläggning på uppdrag av Svenska litteratursällskapet i Finland och Svenska kulturfonden

Mari Koli, Mari Koli Counseling, datainsamling, intervjuer och analys

Agneta Rahikainen, chef för litteraturfrämjande, Svenska litteratursällskapet i Finland, datahantering och analys

Helsingfors augusti 2026

Kartläggningens syfte och upplägg

Utredningens huvudsyfte är att kartlägga de litteraturfrämjande stöd som riktats till det finlandssvenska litterära ekosystemet under tidsperioden 2015–2025. Målsättningen för SLS del är att identifiera de områden där SLS kan göra störst nytta som en nyckelaktör inom litteraturfrämjande. Målsättningen för Kulturfonden är att utreda om fonden riktar sina litterära stöd rätt och utreda effekten av de stöd som redan finns.

För SLS del görs kartläggningen inom SLS strategi för perioden 2025–2028. SLS planerar uppfölja kartläggningen med hjälp av en årlig barometer från 2027 för den sammantagna utgivningen på svenska i Finland samt för försäljningsstatistik.

Under den period som kartläggningen gäller har mycket hänt inom bokbranschen. Det handlar om en tid som präglats av pandemi, digitalisering, plattformsekonomi, sociala medier, förändringar i människors läsvanor och en allt hårdnande konkurrens om människors fritid. Den kartlagda perioden inleds 2015 då det finlandssvenska förlagsfältet dominerades av ett kommersiellt förlag, Schildts & Söderströms. För det finlandssvenska litterära ekosystemet har perioden 2015–2025 inneburit att nya förlag grundats. Men det är inte bara förlagsfältet som blivit annorlunda, framför allt har villkoren för den finlandssvenska litteraturen som minoritetslitteratur förändrats. Det handlar givetvis om globala fenomen som minskad läsning och minskat bokinköp, men också om att de fragila strukturer som den finlandssvenska minoritetslitteraturen arbetar inom blivit ännu mer sårbara.

Kartläggningen har gjorts vid sidan av Markus Leikolas utredning på uppdrag av Undervisnings- och kulturministeriet, *Selvitys kirja-alasta ja soveltuvien osien lukemisesta* som publicerades i april 2026. Den utredningen särskiljer inte den finlandssvenska litteraturen från den finskspråkiga. Leikola påvisar att litteraturen i Finland har hög status men strukturerna är fragila, och mot den bakgrunden ter sig den finlandssvenska minoritetslitteraturen som ytterligt mer sårbar, då upplagorna är ännu mindre och aktörerna ännu färre.

Kartläggningen berör understöd som riktar sig till det finlandssvenska litterära fältets olika delar under tidsperioden 2015–2025. Vilka är bidragsgivarna och hur mycket stöd har beviljats under perioden? Vem eller vilka kan ansöka om bidrag och till vilka ändamål går de? Hur ser den genremässiga fördelningen ut när det gäller projektbidragen och arbetsstipendierna? Finns det osunda överlappningar i systemet eller delområden som skulle gynnas av ett riktat stöd?

Bidragsgivarna i det finlandssvenska litterära ekosystemet

Kartläggningen har beaktat följande bidragsgivare

- Alfred Kordelins stiftelse
- Amos Andersons fond (AAF)
- Ella och Georg Ehrnrooths stiftelse
- Finlands svenska författareförening (FSF)
- Finnish Literature Exchange (FILI), tryckningsbidrag 2015–2017
- Finska Kulturfonden
- Jenny och Antti Wihuris fond
- Konestiftelsen
- Kulturfonden för Sverige och Finland
- Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd, uppgifter saknas 2015–2016
- Niilo Helanderin säätiö
- Olof och Siri Granholms stiftelse
- Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne (BMR)
- Svenska kulturfonden (Kulturfonden)
- Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS)
- Svenska folkskolans vänner (SFV)
- Sveriges författarfond
- Taiteen edistämiskeskus (Taike), uppgifter om biblioteksstipendier och projektstipendier saknas för 2018 och 2021. Från 2026 har Taikes verksamhet underställt ett nytt organ, Konst- och kulturmyndigheten, Kuvi.

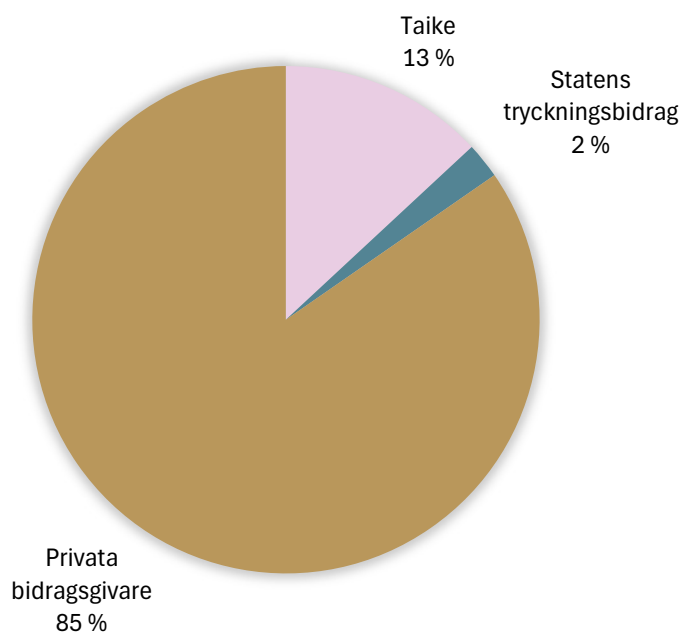
Svensk-Österbottniska Samfundet och **Nygréns stiftelse** har inkluderats men en anonymisering av bidragstagarna har lett till att bidragen enbart syns i en totalsumma och inte i en närmare fördelning i genre eller ändamål. I utredningen av pris till finlandssvenska författare inkluderas även **Svenska Akademien** och **Längmanska kulturfonden**.

Kartläggningen fokuserar på stöd och pris till författare, illustratörer och övriga skribenter (privatpersoner), stöd till förlag och utgivare, stöd till tidskrifter, evenemang och övriga litterära aktörer. Kartläggningen inkluderar också stöd för bokpaket till läroinrättningar samt satsningen på det digitala biblioteket Ebban. Den totala summan stöd 2015–2025 är drygt 31,5 miljoner varav 15 % utgörs av statliga bidrag. Mer än hälften av den totala stödsumman, 53 %, är stipendier riktade till författare, illustratörer och olika typer av skribenter.

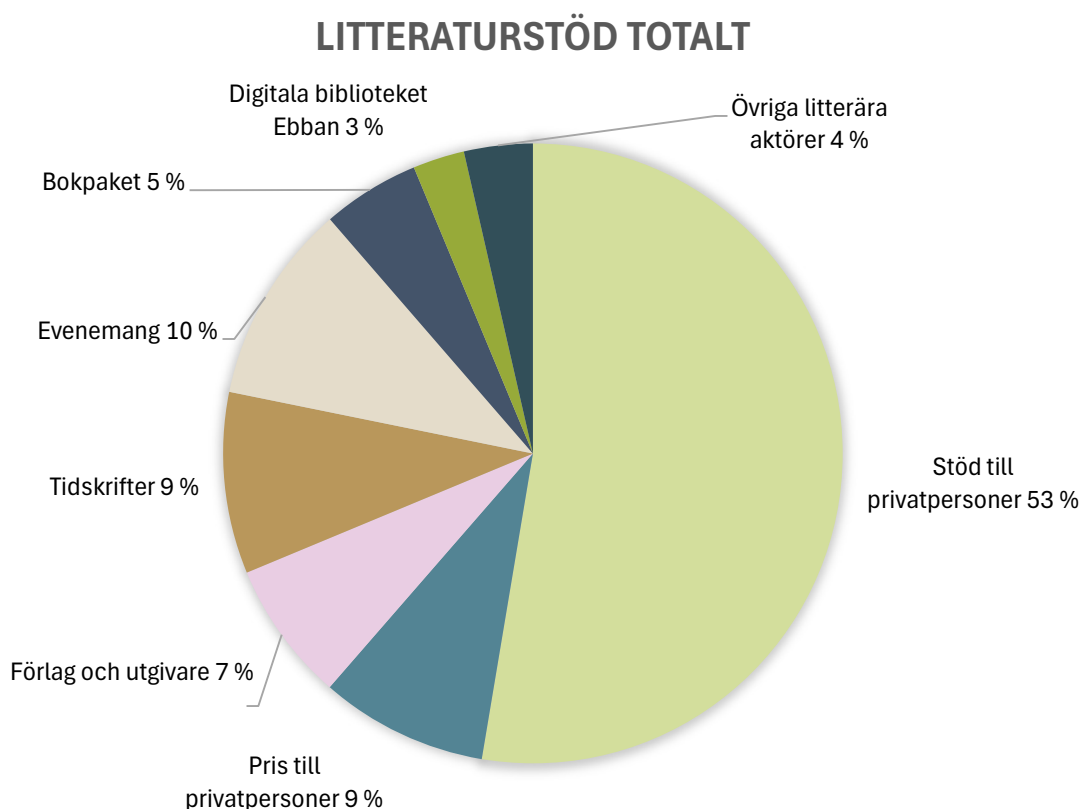
Litteraturstöd från alla bidragsgivare 2015–2025

Stöd totalt	31 547 805,00 €
Taike	4 221 320,00 €
Statens tryckningsbidrag	734 703,00 €
Privata bidragsgivare	27 326 485,00 €
Beviljats till:	
Stöd till privatpersoner	16 605 000,00 €
Pris till privatpersoner	2 762 600,00 €
Förlag och utgivare	2 313 468,00 €
Tidskrifter	2 987 675,00 €
Evenemang	3 294 913,00 €
Bokpaket	1 607 045,00 €
Digitala biblioteket Ebban	850 115,00 €
Övriga litterära aktörer	1 126 989,00 €
	31 547 805,00 €

LITTERATURSTÖD TOTALT

Fördelning av litteraturstöd inom ekosystemet 2015–2025

Fokus har lagts på de största privata bidragsgivarna som stöder litterär verksamhet samt på statens stöd till författare, utgivare och tidskrifter. Mindre bidragsgivare eller bidragsgivare som inte primärt stöder litterär verksamhet ingår således inte.

Kartläggningen beaktar inte stöd till läsfrämjande projekt i allmänhet som t.ex. ordkonstskolor eller läsambassadörer. Den beaktar inte heller stöd till läromedel, ordboksprojekt och akademisk forskning samt till pjäsförfattare, dramatiseringar eller filmproduktioner baserade på finlandssvensk litteratur. I kartläggningen ingår heller inte stöd till översättare eller översättning.

Det litterära ekosystemet inbegriper flera delområden, som på olika sätt påverkar hur den finlandssvenska litteraturen skrivs, illustreras, utgivs, sprids, får synlighet och hittar läsare. Författarna och illustratörerna utgör grundmuren i ekosystemet, men de är tillika beroende av de andra aktörerna inom branschen för att kunna vara verksamma och nå sina läsare. Läsarna är givetvis också delar av detta ekosystem men de beaktas inte i denna kartläggning eftersom de inte beviljas direkta bidrag. Detta gäller även tryckerier och logistikföretag.

Ekosystemet för denna kartläggning består således av författarna och illustratörerna, förlagen, återförsäljarna, tidskrifterna, litteraturkritiken, litteraturevenemangen, de kommunala biblioteken och skolbiblioteken, litteraturexporten samt den läsfrämjande verksamheten, som t.ex. Läscentrum. Även fonderna, stiftelserna och Taike är delar av systemet, eftersom de stöder verksamheten på olika sätt. De flesta delarna av ekosystemet stöds med olika typer av bidrag.

Det finlandssvenska litterära ekosystemet

I det följande beskrivs dessa delområden var för sig, vilka befintliga stöd de kan ansöka om och vem som stöder deras verksamhet. Här ingår också en analys av respektive bidragsformer och vad som framgår ur beviljningsekonomi.

Författare, illustratörer och övriga skribenter

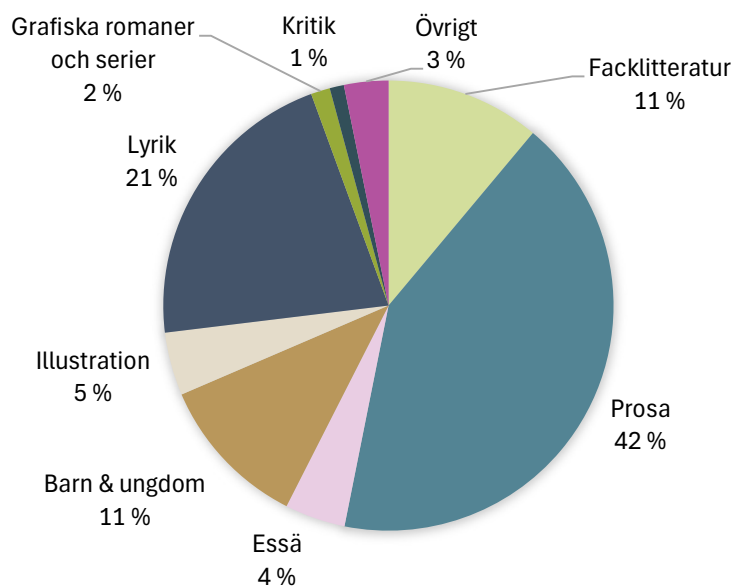
Bidragsgivare

- AAF, mindre projektbidrag
- Alfred Kordelins stiftelse, projektbidrag för facklitteratur motsv. arbetsstipendier
- Ella och Georg Ehrnrooths stiftelse, projektbidrag för facklitteratur motsv. arbetsstipendier
- Finska Kulturfonden, projektbidrag och arbetsstipendier
- FSF, projektbidrag och arbetsstipendier
- Jenny och Antti Wihuris fond, projektbidrag för facklitteratur motsv. arbetsstipendier
- Konestiftelsen, projektbidrag motsv. arbetsstipendier
- Kulturfonden för Sverige och Finland, främst resebidrag
- Niilo Helanders stiftelse, projektbidrag för facklitteratur motsv. arbetsstipendier
- Nygréns stiftelse, mindre projektbidrag
- Olof och Siri Granholms stiftelse, mindre projektbidrag
- Kulturfonden, arbetsstipendier, projektbidrag, resebidrag, vistelsestipendier
- SLS, arbetsstipendier för facklitteratur, vistelsestipendier
- SFV, mindre projektbidrag
- Svensk-Österbottniska Samfundet, mindre projektbidrag
- Sveriges författarfond, arbetsstipendier
- Taike, arbetsstipendier och projektstipendier samt biblioteksstipendier. Uppgifter om biblioteksstipendier och projektstipendier saknas för 2018 och 2021. Varje år undanber ett antal personer att deras namn offentliggörs av Taike, vilket kan ha en inverkan även på de siffror som framgår här om stöd till finlandssvenska författare.

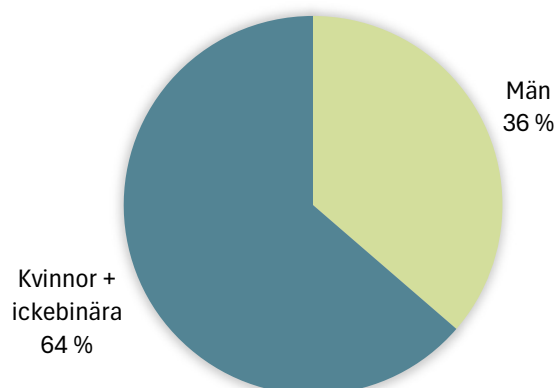
Alla bidrag och stipendier till privatpersoner (författare, illustratörer och övriga skribenter) 2015–2025

Totalt	16 605 000,00 €
Facklitteratur	1 896 545,00 €
Prosa	7 184 528,00 €
Essä	745 360,00 €
Barn & ungdom	1 888 674,00 €
Illustration	775 883,00 €
Lyrik	3 648 457,00 €
Grafiska romaner och serier	234 550,00 €
Kritik	177 295,00 €
Övrigt:	
Tryckningsbidrag	344 630,00 €
Resebidrag	133 556,00 €
Digitala projekt	47 190,00 €
Skrivutbildning	16 785,00 €
Män	767
Kvinnor + ickebinära	1 344

STIPENDIER TILL PRIVATPERSONER

STIPENDIER TILL PRIVATPERSONER

Författare som arbetar inom flera genrer har i regel kategoriserats enligt deras dominerande genre. Samma gäller författare som också är illustratörer till sina egna böcker. I viss mån sker överlappningar i kategoriseringen av bidragen så att bidrag som beviljats en författares ansökan inom flera genrer och/eller tryckningsbidrag placerats i flera kategorier. Exempel: författare x har fått 5 000 € i bidrag för att ge ut en poesisamling, en essäsamling samt tryckning av dessa, vilket betyder att hela summan 5 000 € syns såväl i kategorin lyrik, som i essä och tryckningsbidrag. Men dessa fall är få.

I grafen om könsfördelning har kvinnor och ickebinära kombinerats eftersom kategorin ickebinär är så begränsad.

Bidragsgivare för arbetsstipendier

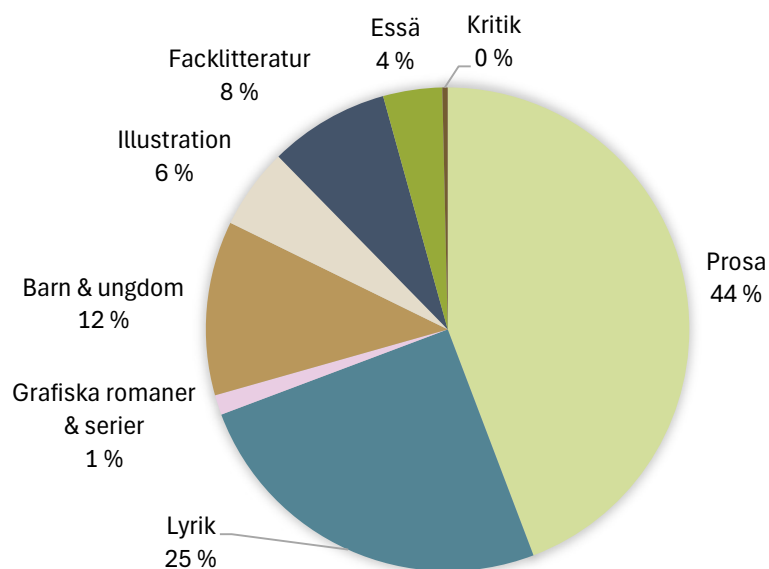
- Alfred Kordelins stiftelse
- Ella och Georg Ehrnrooths stiftelse
- Finska Kulturfonden
- FSF
- Jenny ja Antti Wihurin säätiö
- Konestiftelsen
- Niilo Helanders stiftelse
- SLS
- Kulturfonden
- Svensk-Österbottniska Samfundet
- Sveriges författarfond
- Taike

Som arbetsstipendier räknas stipendier från 10 000 € uppåt, utgående från Taikes halvårsarbetsstipendier som 2015 var 10 020 €. Undantag är arbetsstipendier från Sveriges författarfond som är mindre än 10 000 € men har ändå inkluderats i kartläggningen. Taikes andel av arbetsstipendierna är 25 %, resten är privata bidragsgivare.

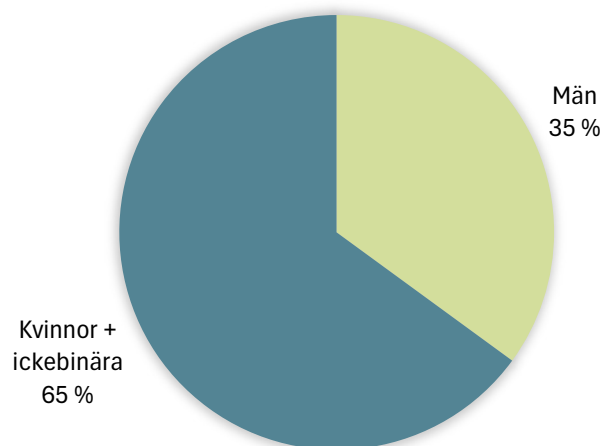
Arbetsstipendier från 10 000 uppåt 2015–2025

Totalt	12 468 550,00 €
Prosa	5 649 994,00 €
Lyrik	3 197 513,00 €
Grafiska romaner & serier	170 000,00 €
Barn & ungdom	1 489 560,00 €
Illustration	690 483,00 €
Facklitteratur	1 027 975,00 €
Essä	503 080,00 €
Kritik	46 000,00 €
Män	191
Kvinnor + ickebinära	354

ARBETSSTIPENDIER ENLIGT GENRE

ARBETSSTIPENDIER

Vad berättar datan om fördelningen av stöd till författare, illustratörer och övriga skribenter?

- Stöd till lyriker dominerar i relation till övriga genrer och till antalet utgivna titlar.
- Stöd till prosaförfattare är i hög grad projektbidrag.
- Kategorierna barn- & ungdomslitteratur och illustration syns som skilda enheter men kan i praktiken här ses som en, eftersom illustration i detta sammanhang alltid handlar om illustration av barn- & ungdomslitteratur.
- Genrelitteraturen har i regel enbart fått projektbidrag kring 5 000 € och mindre.
- Det finns få arbetsstipendier till fackboksförfattare, förutom från de bidragsgivare som i första hand stöder akademisk forskning.
- Arbetsstipendier till kritiker är mycket få.
- En markant andel av arbetsstipendierna har beviljats samma författare oberoende av bidragsgivare. De sexton personer som beviljats åtta eller fler arbetsstipendier under perioden, fördelar sig enligt genre: prosa 6, lyrik 6, barn & ungdom 3, essä 1.
- Arbetsstipendier har också beviljats till personer som inte publicerar sina böcker i Finland och några har gått till personer som publicerat sig på finska.
- Arbetsstipendier har till största delen gått till författare från de kommersiella förlagen, men inte enbart.
- Österbotten har flera fonder och stiftelser som stöder österbottniska författare, vilket kan ses som en delorsak till den blomstrande österbottniska litteraturen.
- Flera bidragsgivare stöder hobbyförfattare och mer lokalt förankrade bokprojekt, men med mindre summor på upp till 2 000 €. I de flesta fall handlar dessa stöd om att täcka fasta produktionskostnader.
- Finska stiftelser beviljar få arbetsstipendier till finlandssvenska författare. Oklart om detta beror på att finlandssvenska författare inte söker av dem.
- Genom stickprov framgår att de flesta stöd leder till utgivning. I enstaka fall har längre arbetsstipendier inte lett till utgivning.
- Oklart hur mycket debutanter stöds eftersom det inte framgår om personen är debutant i det skede ansökan beviljas, men kutymen är att debutanter sällan beviljas stöd.
- Kulturfondens stipendier från 5 000 € uppåt utgör en tredjedel av det totala antalet motsvarande bidrag från övriga bidragsgivare.

Behovet av fler längre arbetsstipendier för författare av prosa, sakprosa och genrelitteratur

Stipendiestatistiken visar på en diskrepans mellan bidrag till prosaförfattare och lyriker. Av Taikes totalt tolv 5-åriga arbetsstipendier (ett av dessa är en konstnärsprofessur) som beviljades under perioden, gick fem till lyriker och sju till prosaister. Även Svenska kulturfonden och Finlands svenska författareförening riktar procentuellt mycket stöd till lyriker i förhållande till författare i övriga genrer.

Genreförfattarna efterlyser stöd för skrivandet av feelgood och spänningsromaner, vilket är förståeligt med tanke på att de endast beviljats mindre bidrag och sällan arbetsstipendier. Fördelningen av bidrag borde över lag ta bättre hänsyn till genremässiga skillnader i manuskriptens omfattning och till den tid det tar att färdigställa dem. En historiskt förankrad episk roman eller sakprosa tar längre tid att skriva än en diktsamling eller en bilderbok. I dagsläget finns det en brist på lovande yngre finlandssvenska författare som skriver bred episk eller mer experimentell prosa, något som även förlagsrepresentanter anser. Varför den starka äldre finlandssvenska prosagenerationen inte fått fler efterföljare är överraskande med tanke på att genren blomstrar såväl på den finska som den svenska bokmarknaden.

Ett delområde som kunde vidareutvecklas i framtiden är därmed de längre, 3- och 5-åriga arbetsstipendierna. Att bevilja fler längre arbetsstipendier till sakprosaförfattare och prosaförfattare i samtliga genrekategorier, även så kallad genrelitteratur, skulle ge mer utrymme för omsorgsfull bearbetning av manuskripten, vilket skulle förstärka den finlandssvenska prosans och sakprosans kvalitet ytterligare.

Pris och tävlingar 2015–2025

Instanser som beviljar pris till finlandssvenska författare

- Längmanska kulturfonden
- Olof och Siri Granholm, Chorauspriset som tilldelas en österbottnisk författare
- SFV, Topeliuspriset (journalistiskt pris, men har beaktats i kartläggningen ifall priset gått till en journalist som publicerat facklitteratur), pris i Arvid Mörne-skrivtävlingen (lyrik), pris i Solveig von Schoultz-tävlingen (prosa)
- Kulturfonden, Frans Henriksons pris, kulturfondens pris, Hans Ruin-essätävlingen
- SLS
- Svenska Akademien
- Taike, Statens litteraturpris
- (Finlands fackboksförfattare, fackbokspris, Wareliuspriset)

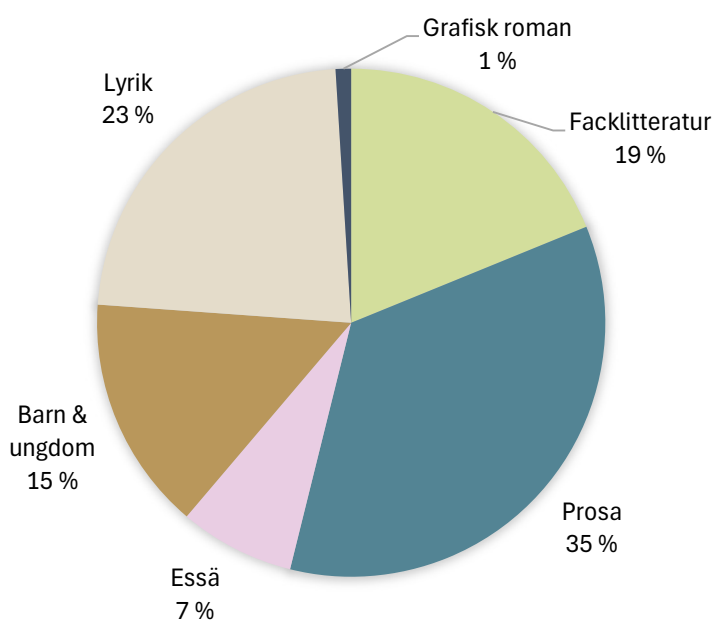
Finlandiapriset, Runebergsprisen (vuxen och junior), Augustpriset och Nordiska rådets litteraturpris har inte beaktats i statistiken. Men det är ändå värt att notera att under tidsperioden 2015–2025 har finlandssvenska författare och illustratörer nominerats och tilldelats Finlandiapris enligt följande:

- skönlitteratur: 6 nomineringar, 1 pris
- sakprosa: 1 nominering
- barn- och ungdomslitteratur: 11 nomineringar, 2 pris

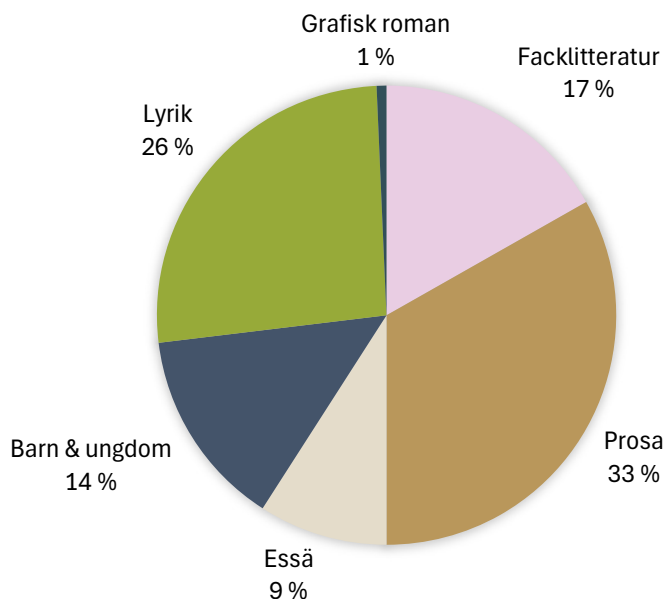
Pris och tävlingar

Totalt	2 762 600,00 €
Facklitteratur	571 500,00 €
Prosa	1 062 500,00 €
Essä	222 900,00 €
Barn & ungdom	452 500,00 € (inkl. illustration)
Lyrik	694 000,00 €
Grafisk roman	30 000,00 €
Män	98
Kvinnor + ickebinära	188

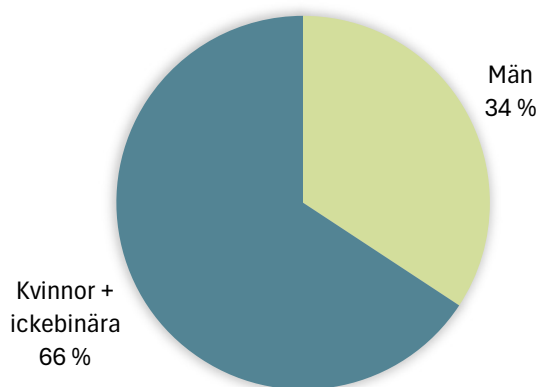
PRIS OCH TÄVLINGAR (SUMMOR)

PRIS OCH TÄVLINGAR (ANTAL PRIS)

PRIS OCH TÄVLINGAR

Bland de sexton personer som fått flest arbetsstipendier under kartläggningens period, har en person aldrig fått ett litterärt pris från ovannämnda instanser, sex personer har belönats en gång, fem personer två gånger och fyra personer tre gånger.

Könsfördelningen vad gäller pris korrelerar med könsfördelningen för arbetsstipendier.

Om man jämför prisfördelningen enligt genre får såväl lyriker, prosaförfattare som essäister i proportion fler pris i förhållande till antalet utgivna titlar, medan facklitteraturen får i proportion färre pris. Antalet pris till lyriker är 26 % medan antalet utgivna titlar är 10 %,

antalet pris till prosaförfattare är 33 % medan antalet utgivna titlar är 26 %. För essäister är antalet pris 9 % och utgivna titlar 5 %. För fackboksförfattarna är förhållandet 17 % pris medan antalet utgivna titlar är 39 %.

Om man jämför prisfördelningen med fördelningen av arbetsstipendier har facklitterära författare fått betydligt fler pris, 19 % i relation till arbetsstipendier 8 %. Medan prosaförfattare fått i proportion färre pris, 35 % i relation till arbetsstipendier 44 %. Lyriker har premierats i relation till beviljning av arbetsstipendier ungefär likvärdig, likaså författare och illustratörer av barn- & ungdomslitteratur. Det betyder att lyriker har tilldelats såväl pris som arbetsstipendier i betydligt högre grad än andra genrer medan facklitteraturen är en förlorare när det gäller arbetsstipendier men en vinnare när det gäller prisfördelning.

De finlandssvenska förlagen och utgivarna

Stöd som riktats till förlag och utgivare (inte privatpersoner) 2015–2025

- AAF, trycknings- och utgivningsstöd för specifika titlar
- BMR, utgivningsstöd för barn- & ungdomslitteratur
- FILI, tryckningsbidrag (2015–2017)
- Nygrén, utgivningsstöd, tryckningsbidrag
- Olof och Siri Granholms stiftelse, verksamhetsbidrag, utgivningsstöd
- SFV, egen biografiserie, utgivningsstöd i mindre utsträckning
- Kulturfonden, verksamhetsbidrag, utgivningsstöd
- SLS, tryckningsbidrag för specifika titlar (2018–2025)
- Svensk-Österbottniska samfundet, verksamhetsbidrag, utgivningsstöd

FILI:s tryckningsbidrag baserar sig i sin helhet och SLS tryckningsbidrag delvis, på statligt stöd via Delegationen för den svenska litteraturens främjande. Statens tryckningsbidrag sjönk med 33 % år 2025 men redan 2018, då SLS övertog ansvaret för delegationen, har SLS utökat tryckningsbidraget med medel från egna fonder. Tryckningsbidrag har beviljats för specifika titlar medan verksamhetsbidrag har beviljats till förlag och utgivare som Ellips, Marginal, Labyrinth Books, Scriptum, Minimal och Västnyländska kultursamfundet.

Projektet Lättläst skönlitteratur leddes av FDUV. Böckerna utkom på förlagen Lärum och på Schildts & Söderströms. SFV:s biografiserie har inkluderats i kartläggningen och syns i statistikens totalsumma. Flera av författarna för biografiseringen har ytterligare fått bidrag från andra fonder för sina biografiprojekt som sedan utkommit på SFV. Ljudbokssatsningen handlar om stöd till Schildts & Söderströms 180 000 €, Förlaget M 65 000 €, Booksounds 31 000 €, övriga 29 500 €. Beviljare är Kulturfonden, AAF, SFV, Lisi Wahl och BMR.

Stöd som riktats till förlag och utgivare (inte privatpersoner) 2015–2025

Bidrag totalt 2 313 468,00 €

Genrefördelning

Facklitteratur	1 320 171,00 €
Prosa	276 627,00 €
Essä	38 285,00 €
Barn & ungdom	136 986,00 €
Lyrik	54 000,00 €
Grafisk roman & serie	6 600,00 €
Totalt	1 718 669,00 €

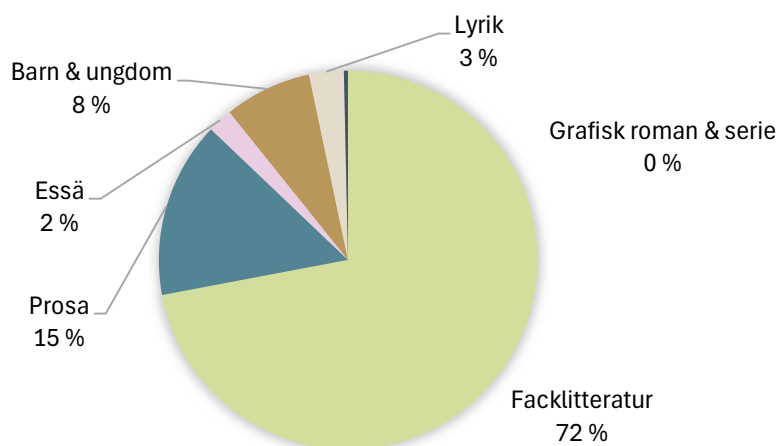
Tryckningsbidrag + produktionsbidrag 496 706,00 €

Förlagsverksamhet 395 800,00 €

Större projektbidrag

Lättläst skönlitteratur (FDUV)	129 500,00 €
SFVs biografiserie	519 200,00 €
Ljudböcker	305 500,00 €

STÖD TILL FÖRLAG OCH UTGIVARE

Vad berättar datan om fördelningen av stöd till förlag och utgivare?

- Stödet för produktion av facklitteratur är störst, 72 %, medan prosan erhållit 15 %.
- Flera fonder, som AAF, Nygrén och Olof och Siri Granholms stiftelse beviljar mindre bidrag på upp till 2 000 € till en stor mängd mindre utgivares (lokala) bokprojekt.

Ljudböcker och annan digital litteratur

Flera bidragsgivare gjorde en gemensam storsatsning för att öka utbudet av finlandssvenska ljudböcker framför allt under pandemiåren 2020 och 2021. Det har visat sig svårt för den finlandssvenska litteraturen att få genomslag som ljudbok eftersom den konkurrerar framför allt med den svenska genrelitteraturen, såväl i strömningstjänsterna som i bokhandeln men även i media.

För digital litteratur i övrigt, till exempel e-böcker, digital poesi, litteratur på plattformar som Substack, finns det för lite data i det insamlade materialet för att dra några slutsatser. Användning av AI syns inte heller i det insamlade materialet.

Utgivningsstatistik

Uppgifterna nedan baserar sig på *Bokkatalogen* 2015–2025 i vilken största delen av den skön- och facklitterära utgivningen på svenska annonseras. I tabellerna nedan ingår inte:

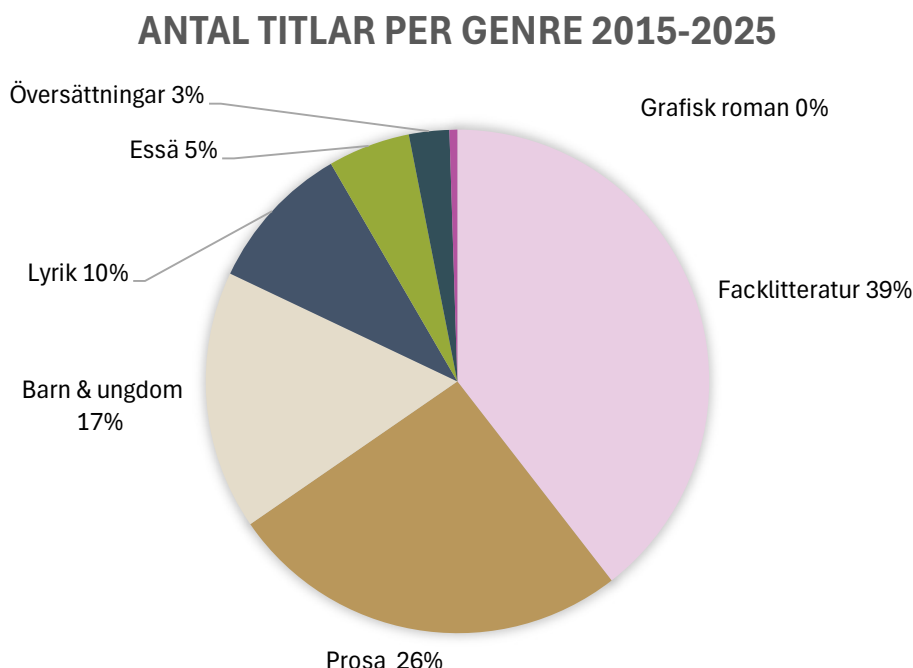
- nytryck eller spin-offs
- läromedel
- litteratur för (fri)kyrkliga behov
- digitala utgåvor
- akademisk litteratur
- lättläst handbokslitteratur eller annan brukslitteratur
- föreningspublikationer

Antal titlar per förlag 2015–2025

År	S & S	Förlaget	SLS	Fontana	Ellips	Litorale	Scriptum	Övriga	Totalt
2015	47		16	3	4	5	12	57	144
2016	28	18	13	6		10	10	81	166
2017	29	27	12	5	4	9	12	47	145
2018	25	32	13	4	4	9	3	36	126
2019	27	29	15	5	3	11	6	33	129
2020	35	26	15	3	4	13	8	43	147
2021	31	28	11	3	4	12	14	38	141
2022	28	27	11	3	7	12	15	44	147
2023	30	27	9	4		16	14	27	127
2024	28	23	16	4	8	24	11	28	142
2025	34	26	14	3	7	21	15	26	146
	342	263	145	43	44	142	120	460	1559

Antal titlar per genre 2015–2025

Förlag	Prosa	Fack	Lyrisk	Essä	B & U	Grafisk roman	Översättning	Totalt
S & S	103	67	49	24	93	3	3	342
Förlaget	70	52	23	15	77	3	23	263
SLS	10	90	6	12	4		23	145
Fontana		27		10	6			43
Ellips	7		25	11			1	44
Litorale	50	56	10		26			142
Scriptum	45	58	5	3	9			120
Övriga	116	262	30	7	43	2		460
	401	612	148	82	258	8	40	1559

Vad berättar datan om utgivningen av böcker på svenska i Finland?

- Antalet utgivna titlar per år är förhållandevis jämnt. Det rör sig i medeltal om 142 skön- och facklitterära titlar per år.
- Små utgivare ger ut 43 % av facklitteraturen, vilken inbegriper en stor mängd biografier, historiker och lokalhistoriska verk.
- Schildts & Söderströms utgivning sjönk från 47 titlar 2015 till 28 titlar 2016. Från 2017 har Schildts & Söderströms hållit sig till ca 30 titlar, i medeltal 32,7. Nedgången 2016 förklaras med grundandet av Förlaget M år 2015.
- Förlaget M har ett medeltal på 30,6 titlar (2017–2025).
- SLS har en jämn utgivning på ca 15 titlar per år.
- Av de små förlagen har Litorale vuxit markant under åren medan Scriptums utgivningstakt har varit ojämn.
- Fontana Media har begränsat sin icke-kyrkliga utgivning till ca 3 titlar per år.
- Av översättningarna har 23 utgetts av Förlaget M och 23 av SLS.
- Slef-Media och Vibosa har inte inkluderats i statistiken.

Det finlandssvenska förlagsfältet

Till den finlandssvenska litteraturens och förlagens specialdrag hör att de existerar i ett rum mellan det finska Finland och Sverige och påverkas av båda fälten. Samtidigt är de en organisk del av det finländska samhället och kulturlivet. I dag är de två ledande finlandssvenska förlagen Schildts & Söderströms (S&S) och Förlaget M. Schildts & Söderströms uppstod då förlagen Schildts och Söderströms slogs ihop 2012 och Förlaget M grundades 2015. Utöver S&S, Förlaget M och SLS finns ett antal mindre aktörer med egen, ofta regionalt förankrad utgivningsprofil. Under utredningsperioden 2015–2025 har nya förlag grundats medan andra avslutat sin verksamhet:

- **Förlaget M** grundades 2015 men gav ut en längre lista böcker först 2016.
- **Marginal förlag** var verksamt 2015–2020.
- **Vilda förlag** var verksamt 2016–2018.
- **Minimalförlag** var verksamt 2014–2018.
- **Libraria** grundades 2023.
- **Förlaget Vingpennan** upphörde med sin verksamhet 2020.
- **Boklund** grundades 2019, Boklund publishing (hybridförlag) och Boklund som distributör för mindre förlag och egenutgivare.
- **TLAB** grundades 2022.

Utöver dessa finns **Ellips Förlag**, **Labyrinth Books** och **Olimex** samt en rad mindre utgivare som till exempel **KAIN**.

Flera av de mindre förlagen har nischat sin utgivning. Hangöbaserade Litorale har specialiserat sig på litteratur med lokal anknytning samt nautisk litteratur. Ellips förlag fokuserar främst på kvalitativ lyrik och mer experimentell prosa och essäer. Scriptum är ett allmänutgivande förlag medan hybridförlaget Boklund publishing erbjuder en utgivningskanal för smal litteratur som utges med stöd av författarna själva. Betecknande för de små förlagen är att de drivs av enskilda eldsjälar som inte får ekonomisk kompensation och sällan har en efterföljare till sin verksamhet.

Det har skett en förändring i finlandssvenskarnas läsvanor under det senaste årtiondet. Redan i Marit Lindqvists utredning från 2017 – *Hur ser läsare och författare på finlandssvensk litteratur?* – noterades en förändring i läsvanorna, speciellt bland yngre läsare. Enkätsvaren visade att gymnasisterna var medvetna om den finlandssvenska litteraturen och dess värde som identitetsbyggande faktor, men uppgav samtidigt att de inte läser den på fritiden. I stället läste de finsk- och engelskspråkig litteratur eller litteratur från Sverige. Enligt *Den svenskspråkiga ungdomsbarometern* från 2024 är det inte längre givet att unga personer uppfattar en finlandssvensk kulturidentitet som självklar i en

alltmer globaliserad värld. Finlands förläggareförenings statistik visar också en markant ökning i försäljningen av engelskspråkig litteratur under perioden 2015–2025.

De fysiska boklådorna har minskat markant i Finland under tidsperioden 2015–2026. År 2015 fanns det 211 verksamma bokhandlare i hela landet, medan antalet sjunkit till 122 år 2026, enligt Kirjakauppaliitto. Bidragande orsaker till nedgången har varit gymnasieläromedlens digitalisering, de digitala strömningstjänsternas tillväxt och den växande näthandeln. Adlibris-ägda Akademiska bokhandeln i Helsingfors och Åbo har bantat ner sitt finlandssvenska urval, eftersom det inte längre går åt på samma sätt som tidigare.

De finlandssvenska förlagens största utmaning är således att de är verksamma inom en begränsad finlandssvensk bokmarknad. Både S&S och Förlaget M oroar sig för sjunkande försäljning i Finland medan de har haft säljframgång på den svenska bokmarknaden, framför allt under 2025. I båda förlagens nuvarande strategier ingår därmed att rikta verksamheten i allt högre utsträckning mot Sverige. Detta ger upphov till frågor om vem som skriver den finlandssvenska litteraturen i framtiden och för vem den skrivs.

Tidskrifter

Instanser som beviljar stöd till tidskriftsverksamhet

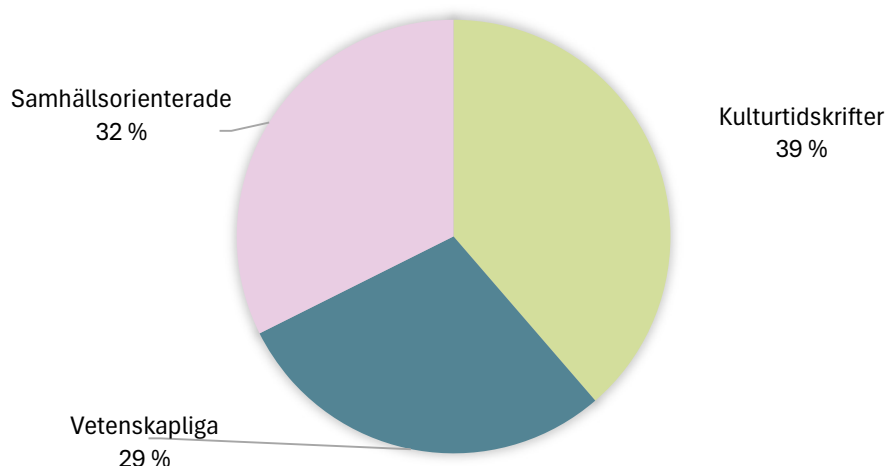
- AAF, verksamhetsbidrag
- Kulturfonden för Sverige och Finland, resebidrag och bilateralt stöd
- Olof och Siri Granholms stiftelse, verksamhetsbidrag ifall österbottnisk koppling
- Kulturfonden, verksamhetsbidrag
- SLS, verksamhetsbidrag
- Svensk-Österbottniska samfundet, verksamhetsbidrag ifall österbottnisk koppling
- Taike, verksamhetsbidrag från 2018, uppgifter saknas 2021–2024. Före 2018 beviljades tidskriftsstöd av UKM men deras siffror saknas i kartläggningen.

I Svenskfinland utkommer över 90 olika tidskrifter varav merparten är olika typer av förenings- och organisationstidskrifter. I kartläggningen ligger fokus på vetenskaps- och kulturtidskrifter som är beroende av bidrag. Dessa tidskrifter får också ytterligare stöd från bidragsgivare som inte inkluderats i kartläggningen.

Bidrag till tidskriftsrelaterad verksamhet 2015–2025

Totalt	2 987 675,00 €
Kulturtidskrifter	868 170,00 €
Vetenskapliga	649 900,00 €
Samhällsorienterade	726 700,00 €
	2 244 770,00 €
Digitala projekt	189 500,00 €
Stödorganisationer	465 800,00 €
Resor	12 825,00 €
Pris och tävlingar	109 000,00 €

STÖD TILL TIDSKRIFTER 2015-2025

Kultur- och vetenskapstidskrifterna har ofta en mycket lång historia, *Finsk Tidskrift* hör till de äldsta med sina 150 år. Under den period som kartläggningen omfattar har några tidskrifter upphört helt eller pausat sin utgivning, som litteraturtidskrifterna *Kontur*, *Presens* och i år även barntidningen *EOS*, eller övergått att enbart utkomma digitalt, som den ekumeniska *Ad Lucem*. Höga tryck- och portokostnader har väsentligt inverkat på produktion och distribution av tidskrifter i pappersform, se till exempel Janne Wass, *Tidskriftsbarometern 2022*. När det statliga stödet minskade 2024 uppstod en kris bland tidskrifterna eftersom flera av dem redan verkade med begränsade resurser.

Vid sidan av den finlandssvenska bokutgivningen är tidskrifterna en viktig del av det offentliga samtalet där kultur och identitetsrelaterade frågor kan diskuteras. Eftersom recensionsverksamheten är begränsad inom dagstidningarna utgör kulturtidskrifternas recensionsverksamhet ett viktigt komplement till det litterära fältet. Kulturtidskrifterna är också trygga rum för unga skribenter som prövar sig fram inom kulturfältet. När det gäller vetenskapliga tidskrifter spelar de en viktig roll i den akademiska världen. Texterna skrivs och publiceras på svenska i en i övrigt engelskdominerad miljö, och tidskrifterna kan också i många fall föra fram forskning i en mer populariserad form.

De flesta tidskrifter har fått årliga understöd av de instanser kartläggningen gäller. De minsta understöden har tidskrifter som utges enbart digitalt. Det förefaller som om de ersättningar tidskrifterna kan betala till sina skribenter är små och motsvarar i regel inte den arbetsmängd det handlar om. Tidskrifterna har inte möjlighet att betala högre arvoden inom ramen för sin budget. Därför är också satsningen på Kritikbyrå (se nedan) ett viktigt

stöd när det gäller tidskrifternas kulturkritik. I Marit Lindqvists aktuella rapport om Kritikbyråns verksamhet framgår att arvodesnivån visserligen i viss mån höjts men att kritikuppgragen minskat under en treårsperiod.

Totalt har tidskrifter och tidskriftsrelaterad verksamhet stötts med knappt tre miljoner euro 2015–2025. 39 % av bidragen utgörs av stöd till kulturtidskrifter som *Ad Lucem*, *Astra*, *Horisont*, *Kontradiktion*, *Kontur*, *Nya Argus* och *Presens*, varav *Kontur* och *Presens* upphört att utkomma under perioden. 29 % av bidragen har stött vetenskapliga tidskrifter som *Budkavlen*, *Finsk Tidskrift*, *Folkmålsstudier*, *Historisk Tidskrift*, *Ikaros* och *Skärgård*. Samhällsorienterade tidskrifter som *Ny Tid*, *Fredsposten* och *Finlands Natur* har stötts med 32 %, varav *Ny Tid* har fått den största delen.

Tidskrifternas två stödorganisationer

I dagsläget finns två instanser som arbetar för tidskrifter, Förbundsarenan och Tidskriftscentralen. Förbundsarenan anställde ett tidskriftsombud 2023 som ett treårigt projekt med en heltidsanställd, med stöd från Kulturfonden och AAF. Före Förbundsarenan tog över ansvaret att arbeta för tidskrifterna, fanns det en ansvarsperson som årligen koordinerade tidskrifternas monter på Helsingfors bokmässa. Tidskriftscentralen har funnits sedan 2004 för att stödja kultur-, vetenskaps- och opinionstidskrifter.

Förbundsarenan upprätthåller webbsidan **Tidskrift.fi** för de finlandssvenska tidskrifterna, och erbjuder genom den stöd i form av gemensam marknadsföring och synlighet, kompetenshöjning och erfarenhetsutbyte. På webbsidan hittar man ca 90 tidskrifter med länkar till deras hemsidor samt artiklar och länkar till tidskriftsrelaterat material och notiser av olika slag. Förbundsarenan delar årligen ut priset ”Årets tidskrift” med en utifrån sponsorerad summa på 2 500 € och sedan 2022 utkommer ett nyhetsbrev med tidskriftsrelaterade nyheter.

Tidskriftscentralens syfte är att främja finlandssvenska kultur-, vetenskaps- och opinionstidskrifters synlighet. Centralen representerar i dagsläget nio (*EOS* slutade utkomma i april 2026) tidskrifter. De medverkar på bok- och biblioteksmässor samt på kulturevenemang och delar ut priset ”Årets kulturtidskrift” till någon av sina medlemmar vart tredje år. År 2022 fick *Fredsposten* priset på 5 000 € och 2025 fick *Nya Argus* priset på 1 500 €.

Sedan 2021 ansvarar Tidskriftscentralen för Hans Ruin-essätävlingen som stöds i sin helhet av Kulturfonden med 50 000 € per gång. En producent anställs för tävlingen vars syfte är att hitta goda essäer som sedan publiceras i finlandssvenska tidskrifter. Sedan Tidskriftscentralen tog över tävlingen publiceras de vinnande essäerna enbart i en tidskrift

som är medlem i Tidskriftscentralen. Tävlingen har för det mesta vunnits av skribenter från Sverige.

I dagsläget verkar Förbundsarenans tidskriftsprojekt och Tidskriftscentralen som parallella och överlappande instanser eftersom de båda arbetar för tidskrifterna och dessutom verkar med stöd från samma bidragsgivare. Förbundsarenan/Tidskriftsombudet och Tidskriftscentralen har totalt stötts med 465 800 € fördelat på Förbundsarenan (2019–2025) 295 000 € och Tidskriftscentralen 170 800 €. Tidskriftscentralen har dessutom fått reseunderstöd på 4 400 € samt understöd för att arrangera Hans Ruins-essätävling på tillsammans 100 000 € åren 2021 och 2024.

Den digitala tidskriftsplattformen Skriftly/Paperini

År 2015 lanserades tidskriftsplattformen Skriftly.fi på initiativ av medieföretaget Paradigm. Tanken var att samla alla tidskrifter under samma paraply där den enskilda läsaren kunde fritt läsa alla tidskrifter mot en månatlig prenumerationsavgift på 4,99 €. Till en början anslöt sig tio tidskrifter och 2016 var de 23. Se <https://journalisti.fi/artikkelit/2016/09/s-ska-tidningarna-f-volym/> År 2017 bytte plattformen namn till Paperini.com. Skriftly/ Paperini puffades i *Bokkatalogen* fram till 2019 men försvann ur bilden 2020 då Förbundsarenan tog över ansvaret för det finlandssvenska tidskriftsfältet. Mellan 2015 och 2017 stöddes Skriftly/Paperini med totalt 141 500 €. Projektet baserade sig på antaganden att flera tidskrifter skulle ansluta sig men framför allt på antagandet att läsarna skulle vara intresserade av att prenumerera på den här typen av service.

Kritikbyrån

Intresseföreningen för finlandssvenska frilanskritiker r.f. står bakom projektet Kritikbyrån. Kritikbyrån arbetar för att stärka frilanskritikers ställning och vitalisera kritiken inom litteratur, teater, konst, musik och annan kultur på svenska i Finland. Alla kritiker i föreningen skriver inte om litteratur men litteraturkritiken är en viktig del. Kritikbyrån kan bevilja extra stöd för kritik som publiceras i en rad finlandssvenska tidningar, tidskrifter och nätpublikationer: <https://www.kritikbyran.com/extra-arvode>. Projektet startade 2019 och har beviljats stöd fram till 2025 på 549 000 € av Kulturfonden. Övriga stöd har inte syns i den datainsamling kartläggningen gäller men även en rad andra fonder och stiftelser har bidragit: <https://www.kritikbyran.com/om-oss>

Kritikbyrån har ett kritikombud som arbetar för föreningen.

Eftersom arvodesnivån för kritikerna fortfarande är låg är Kritikbyråns extra bidrag till etablerade frilanskritiker ett välkommet tillägg.

Litterära evenemang och marknadsföring

Bidragsgivare

- AAF
- BMR, bidrag ifall projektet riktar sig till barn och ungdom
- Kulturfonden för Sverige och Finland, resebidrag och bilateralt stöd
- Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd, bidrag ifall projekt riktar sig till barn och ungdom, uppgifter saknas 2015–2016
- Nygréns stiftelse, mindre bidrag
- Olof och Siri Granholms stiftelse, bidrag ifall österbottnisk koppling
- SFV
- Kulturfonden
- Svensk-Österbottniska samfundet, bidrag ifall österbottnisk koppling
- Taike

Stöd till evenemang

Totalt	3 294 913,00 €
Projekt By	101 308,00 €
Skriftskolan	53 000,00 €
Bokström	59 000,00 €
Bokmässan i Göteborg	826 000,00 €
Bokmässan i Helsingfors	1 134 000,00 €

Det finns en hel del återkommande bokevenemang som erhåller bidrag. Evenemangen ordnas regionalt i Svenskfinland men också i Sverige i form av förlagens gemensamma satsning på bokmässan i Göteborg. Årligen återkommande och etablerade evenemang är: Barnboks dagar på Hanaholmen, Bokkalaset i Ekenäs, Författare & författarskap i Åbo, Helsinki Lit, Mariehamns litteraturdagar, Runebergsveckan i Jakobstad, Skärgårdens bokfest på Jurmo, Vasa Littfest, Åbo poesidagar. Nya tillskott är bl.a. Österbottens bokmässa samt bokmässorna i Borgå och Hangö.

Störst är satsningarna på förlagens medverkan i bokmässan i Göteborg och i Helsingfors. Det svenska området på bokmässan i Helsingfors har stadigt ökat och redan länge varit det största litteraturevenemanget på svenska i Finland vad gäller program, medverkande och besökarantal. Under pandemiåren arrangerades den alternativa online-bokmässan Bokström i samarbete med *Hufvudstadsbladet*. Projekt By handlar om utställningar med finlandssvenska illustratörer.

SLS andel av bokmässorna i Göteborg och Helsingfors, *Vi Läser* och *Bokkatalogen* har inte formen av bidrag och syns inte i stödsummorna, men uppgår till totalt 1,5 miljoner under perioden 2015–2025. Andelen har använts på personalkostnader, arvoden och köptjänster samt övriga verksamhetskostnader. Dessa samfinansierade projekt är administrativt underställda SLS.

Det ordnas en stor mängd författaruppträdanden bland annat i bibliotek på olika orter men stöden till dem är små. I det sammanhanget syns en diskrepans mellan de stöd som beviljas då en författare från Sverige uppträder (högre arvoden) och då en finlandssvensk författare uppträder.

I evenemangen räknas också in Hangö Sommaruniversitets (i dag SFV:s sommaruniversitet) skrivkurs Skriftskolan som erhållit bidrag. I övrigt verkar det som om skrivarutbildningar antingen arrangeras med kommunala medel, eller med privata (icke-fondstödda) medel där deltagarna själva betalar kostnaden.

Bidragsgivare av *Vi Läser* och *Bokkatalogen*

- AAF
- Kulturfonden
- BMR
- SFV (enbart *Bokkatalogen*)
- (Tre Smeder, enbart *Bokkatalogen*)

Stöd till marknadsföring

Bokkatalogen	655 000,00 €
Vi Läser	328 000,00 €

Vid sidan av satsningen på bokmässorna i Helsingfors och Göteborg beviljas också stöd för att årligen marknadsföra den finlandssvenska litteraturen i form av *Bokkatalogen* som under perioden fått totalt 655 000 € i bidrag. Sedan 2019 utkommer också det finlandssvenska specialnumret av *Vi Läser* som fått totalt 328 000 € i bidrag.

Litteraturexport

Finnish Literature Exchanges (FILI) får statligt understöd, stöd från Finska Litteratursällskapet och 2026 beviljade SLS ett stöd på 250 000 € för en femårsperiod. FILI har också erhållit bidrag för olika specialsatsningar. Agenturerna beviljas inte externt stöd.

I dag finns det fyra finska agenturer som representerar finländska författare internationellt: Rights & Brands, Elina Ahlbäck Agency, Helsinki Literary Agency (HLA) och Bonnier Agency.

Rights & Brands ägs av Moomin Characters och förvaltar Tove Janssons rättigheter inklusive licensverksamheten, men representerar även flera av Förlaget M:s författare samt övriga finska förlags författare. Bonnier Agency ägs och leds av Bonnierkoncernen och har vuxit under de senaste åren. HLA samägdes tidigare av S&S och förlagen Teos, Siltala och Gummerus men i dag är S&S agenturens enda ägare. Framgångsrika finlandssvenska författare kan även anlita utländska agenturer.

Litteraturexporten får flankstöd av FILI som representerar Finland på de viktigaste internationella bokmässorna. FILI odlar och upprätthåller också översättarnätverket från svenska och finska till andra språk. De inbjuder årligen internationella förläggare till Finland för att hjälpa dem komma i kontakt med finska förläggare och få information om den finska bokbranschen.

FILI uppger att 25 % av den finländska litteraturexporten består av finlandssvensk litteratur under de senaste åren. Den framgångsrika exporten av finlandssvensk litteratur handlar framför allt om barn- och ungdomsböcker. Flera finlandssvenska författare har under tidsperioden 2015–2025 hittat sin väg till internationella marknader. Samtidigt är intäkterna från utlandsrättigheterna små. Förlagen får sin blygsamma skiva av verksamheten endast ifall de har egna agenturer men inte om författaren representeras av en annan agentur.

De kommunala biblioteken och skolbiblioteken

De kommunala biblioteken

De kommunala bibliotekens inköp av material (böcker, tidskrifter, spel, filmer) finansieras i huvudsak inom ramen för kommunernas egen budget, men med ett betydande stöd från staten. Det statliga stödet har stramats åt under den nuvarande regeringen.

Inköpsstödet för kvalitetslitteratur med liten upplaga drogs in 2023, med konsekvenser bland annat för den finlandssvenska litteraturen. Stödet var riktat till så kallad smal litteratur, alltså icke-kommersiell kvalitetslitteratur såsom poesi, essäer, debutromaner, facklitteratur, mer krävande barn- och ungdomsböcker och finlandssvensk litteratur. Syftet med stödet var tvåfaldigt. Det skulle garantera att även små kommunbibliotek hade möjlighet att erbjuda ett mångsidigt urval av högklassig litteratur samt att ge förlagen ekonomisk möjlighet att garantera ett utbud med kulturellt värdefull litteratur.

De kommunala biblioteken är aktiva arrangörer av författarsamtal och bokrelaterade program. För det kan de ansöka om stöd från privata bidragsgivare och de stödsummorna ingår i denna kartläggning under kategorin Litterära evenemang och marknadsföring.

Bidragsgivare till de finlandssvenska skolbiblioteken 2015–2025

- BMR
- Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd
- SFV, 2015-2018
- Kulturfonden, 2020–2025

Bokpaket till skolor	
Totalt	1 607 045,00 €

Skolbiblioteksutredningen 2024

Den skolbiblioteksutredning som Lisi Wahls stiftelse, AAF och Kulturfonden genomförde 2024 ger följande vid hand:

1. Skolorna använder i regel inte egna medel för bokanskaffningar. Utan de bokpaket som olika bidragsgivare står för skulle det inte vara möjligt att upprätthålla skolbiblioteken eller köpa hela klassuppsättningar till skolorna.
2. I 74 % av skolorna finns det en ansvarsperson för det egna skolbiblioteket, som i snitt har en timme i veckan reserverad tid för skolbibliotekets behov. Resursbristen gör att de biblioteksansvariga inte har tid och möjlighet att följa upp bokutgivningen eller att ha koll på nya trender för att vägleda eleverna.
3. Skolorna är i behov av kompetensstöd för de lärare som arbetar med skolbiblioteken och den läsfrämjande verksamheten.
4. Antalet fysiska böcker i de finlandssvenska skolbiblioteken varierar från skola till skola. Litteraturutbudet är således inte jämlikt för de finlandssvenska skoleleverna utan beror på skolan de går i och vem som sköter biblioteket.
5. Ebbans, numera Bookbites, och Celas digitala bibliotek är populära och utnyttjas i de finlandssvenska skolorna. I utredningen lyfte lärarna fram både positiva och negativa effekter med de digitala tjänsterna:

Positiva effekter: Hela klassen kan läsa samma bok tillsammans, tjänsterna är lättillgängliga, utbudet är större än i det fysiska skolbiblioteket och möjliggör större variation. Barn lär sig att lyssna på böcker och kan utnyttja det digitala biblioteket även under fritiden.

Negativa effekter: Ökar skärmtiden och lockar eleverna till andra aktiviteter på datorn. För läraren är det svårt att följa upp om eleverna verkligen läst böckerna. Det finns också ett motstånd hos en del elever att läsa e-böcker och att lyssna på ljudböcker och det finns elever som upplever att det är svårare att ta till sig text på skärm än i en tryckt bok. När det gäller den läsvana som byggs upp under grundskolan konkurrerar den digitala boken samtidigt lätt ut den fysiska boken: speciellt äldre elever varken lånar eller läser fysiska böcker i samma grad som tidigare. Ljudböckerna hjälper inte eleverna att träna upp sin läskompetens, och många elever föredrar fysiska böcker framom digitala.

6. Skolbiblioteksundersökningen tar inte upp frågan om hur mycket finlandssvensk litteratur som finns tillgänglig i de finlandssvenska skolorna.

Bokpaket till skolor och daghem

Fyra finlandssvenska bidragsgivare beviljar stöd för bokpaket till skolor och daghem. SFV beviljade mellan 2015 och 2018 mindre stöd på ca 300 € för bokpaket till olika läroinrättningar. Kulturfonden beviljar sedan 2020 stöd för bokpaket på upp till 800 € per paket och läroinrättning. BMR och Lisi Wahls stiftelse har årligen beviljat medel till Sydkustens landskapsförbund som sammanställt kuraterade bokpaket och pedagogiskt material till daghem i hela Svenskfinland. Sydkusten fokuserar på att paketen innehåller även finlandssvensk litteratur. Lisi Wahls stiftelse har anlitat förbundet Hem och Skola att administrera bokpaketen till åk 1 och åk 5 fram till 2022. Från och med 2023 har de här bokpaketen administrerats av stiftelsen. Bokpaketen till åk 7–9 och andra stadiets skolor administrerades av Hem och Skola 2021–2022. År 2023 hölls ett mellanår och stiftelsen tog hand om också de här bokpaketen från och med 2024.

Lisi Wahls stiftelse har meddelat att stöden inte enbart omfattar finlandssvensk litteratur utan också översatt litteratur och litteratur från Sverige.

Stöd för bokpaket är således inte nödvändigtvis stöd för finlandssvensk litteratur eftersom det inte finns garantier för att skolorna och daghemmen köper finlandssvensk litteratur.

Det digitala skolbiblioteket Ebban

Fonder och stiftelser som deltog i grundandet och upprätthållandet av Ebban:

• SFV (initiativtagare)	76 875 €
• Kulturfonden	156 500 €
• BMR	566 740 €

- Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd 50 000 €
- TOTALT 850 115 €**

För BMR saknas uppgifter för 2015 och för Lisi Wahl 2015 och 2016.

Sydkustens landskapsförbund lät göra en skolbiblioteksutredning 2013. Den påvisade bland annat att de finlandssvenska skolbibliotekens utbud och verksamhetsförutsättningar varierade kraftigt från skola till skola. Utredningen genomfördes i en kontext där digitala lösningar sågs som vägen in i framtiden. För att lösa problemet med skolbiblioteken föddes tanken på ett digitalt finlandssvenskt skolbibliotek – Ebban. Ebban skulle erbjuda skolorna och de finlandssvenska skoleleverna ett brett urval svenskspråkig litteratur till ett förmånligt licensierat pris. Rent tekniskt bottnade plattformen i ett redan befintligt svenskt digitalt skolbibliotek.

Initiativet till Ebban togs av SFV och ett flertal finlandssvenska fonder och stiftelser deltog i finansieringen. I dag ägs Ebban av det danska bolaget Bookbites och har både e-böcker och ljudböcker i sitt sortiment. Enligt den nya danska ägaren är den finlandssvenska litteraturen representerad i bibliotekets utbud och i det kompletterande lärarmaterialet. Det finns också en person med ansvar för det finlandssvenska innehållet. Bookbites uppgav, att ungefär hälften av de finlandssvenska skolorna utnyttjar det digitala skolbiblioteket.

Föresatsen med Ebban var god: att erbjuda alla elever tillgång till böcker på deras eget modersmål och till ett billigt pris. Men det digitala skolbiblioteket bygger på ett nästintill gratis material i form av förmånliga licenser. Förlorarna är de finlandssvenska förlagen och författarna, eftersom kompensationen för en enskild digital titel är en bråkdel av den för en fysisk bok. Eleverna har rätt att använda det digitala biblioteket även under fritiden och det är omöjligt att veta i vilken grad Ebban har påverkat familjernas köpbeteende vad gäller finlandssvensk litteratur. För förlagen har det ändå varit svårt att avstå från medverkan i Ebban. Följden skulle ha varit att den finlandssvenska barn- och ungdomslitteraturen helt skulle ha fallit utanför det digitala skolbibliotekets utbud.

Ebban inverkade på och konkurrerade med de befintliga fysiska skolbiblioteken. Den senaste skolbiblioteksutredningen från 2024 visar dock att elever som redan lever i en överdigitaliserad vardag helst skulle läsa fysiska böcker. Den fysiska boken stöder också elevernas läskompetens och ger ett kognitivt lugn i jämförelse med skärmen som pedagogisk miljö. Ljudboken som alternativ stöder inte läskompetensen, vilket den färskaste skolbiblioteksutredningen också lyfter fram.

Övriga litterära föreningar och aktörer

Bidragsgivare

- AAF
- Alfred Kordelins stiftelse
- BMR, ifall verksamheten riktar sig till barn och ungdom
- Kulturfonden för Sverige och Finland, resebidrag, bilateral verksamhet
- Nygréns stiftelse
- Olof och Siri Granholms stiftelse, ifall verksamheten berör Österbotten
- Kulturfonden
- Svensk-Österbottniska Samfundet, ifall verksamheten berör Österbotten

Övriga litterära aktörer

Totalt	1 126 989,00 €
---------------	-----------------------

Ingår även stöd till:

Läscentrum	376 630,00 €
Fibul	113 500,00 €

I denna verksamhetskategori ingår såväl hobbyverksamhet som professionell verksamhet, som dels är läsfrämjande men som också handlar om olika typer av professionell litterär verksamhet. Som hobbyverksamhet räknas litterära sällskap samt regionala litteraturföreningar, undantaget Svenska Österbottens litteraturförening. Nylands, Åbolands och Ålands litteraturföreningar stöder hobbysskrivande av olika slag samt arbetar med att uppmuntra till läsning. Svenska Österbottens litteraturföreningar har en mycket mer omfattande och mer professionell verksamhet. De ger ut litteraturtidskriften *Horisont*, handhar en rad mindre fonder som beviljar stöd till österbottniska författare och arbetar på olika sätt med litteraturevenemang. Stödet för *Horisont* syns i kategorin Tidskrifter.

Bland övriga litterära aktörer finns också FIBUL, Författare och illustratörer av barn- och ungdomslitteratur r.f., en stödförening som satsar på workshops och seminarier och årligen ger ut magasinet MERA med information om barn- och ungdomsböcker.

Läscentrum är en tvåspråkig organisation som arbetar för allas lika rätt till läsning och läskunnighet. Läscentrum sammanställer fakta om läsning och läskunnighet, verkar som sakkunnig i nationella och internationella nätverk och deltar i läsfrämjande kampanjer och projekt. De förmedlar författarbesök som främjar läsintresset och gynnar författarnas möjligheter till utkomst. De ger också ut två nätbaserade litteraturtidningar (*Lysmasken/*

Kiiltomato och *Läsglans/ Lukufiilis*) som är viktiga kanaler för recensionsverksamheten. År 2025 ordnade Läscentrum ca 1 500 författarbesök av vilka 20 % handlade om finlandssvenska författare. Organisationen har tio anställda av vilka en är finlandssvensk och ansvarar för den svenskspråkiga verksamheten. Läscentrums verksamhet finansieras även med statliga medel.

Avslutningsvis

Den finlandssvenska litteraturen är liten, den arbetar på ett krympande fält, upplagorna är små och utgivningen är i hög grad beroende av framför allt privat men också statligt stöd. Dessutom konkurrerar den ständigt med den svenska litteraturen.

I jämförelse med det finskspråkiga Finland är det relativt tyst kring böcker och läsning på svenska i Finland. Finländarna läser fortfarande mycket och upplever den inhemska litteraturen som en viktig identitetsskapande faktor (*Mitä Suomi lukee* 2023). På finskt håll och i Sverige pratas det om litteratur och läsoplevelser inom branschen och på sociala medier samtidigt som det organiskt föds nya koncept kring litteratur och läsning. Till exempel Piiri, lukemisen seurapiiri, ordnar kollektiva fysiska lästräffar på Bar Typo i Helsingfors, som är fullbokade varje gång. Kirsi Pihäs digitala bokklubb lockade till sig 1 000 deltagare i fjol, där man tillsammans läste hela Virginia Woolfs utgivning. Bokinfluerare på finska och i Sverige är synliga på såväl Facebook, Instagram och Tiktok och den nyaste trenden är performativt läsande. Bokmässornas växande publiksiffror visar ett ökat intresse för böcker och läsning vid sidan av lyssnandet. I fjol växte också de största litteraturevenemangen i Finland: Helsingfors Bokmässa, bokmässan i Åbo och Jyväskylä bokmässa. Nya litteraturevenemang skapas runtom i Finland och lockar stor publik.

Kirjakauppaliittos utredning över finländarnas läsvanor gör ingen skillnad på finskspråkiga och finlandssvenska läsare. Sannolikt följer finlandssvenskarnas läsvanor de finskspråkigas. Men det förefaller som om den finlandssvenska litteraturen har förlorat relevans bland just finlandssvenskar. Det finns inga framgångsrika bokinfluerare som genomgående puffar finlandssvensk litteratur och sjunkande försäljningssiffror på hemmamarknaden tyder på att det kollektiva intresset för minoritetslitteraturen vacklar.

Det finns mycket bidrag, framför allt privata, för olika aktörer att söka inom det finlandssvenska litterära fältet. Men bidragsandelen är framtung då över 50 % av bidragen tillfaller dem som initialt producerar litteraturen – författare, illustratörer och andra skribenter. I den andra ändan av produktionsprocessen, där förlagen arbetar, tunnas bidragsmöjligheterna ut. Det beviljas en stor mängd mindre bidrag för lokala bokprojekt som ges ut av mindre utgivare. I praktiken täcker dessa bidrag enbart tryckkostnader. Det

finns inte särskilt många osunda överlappningar i bidragsbeviljningen men däremot är det bekymmersamt hur mycket de privata bidragsgivarna stöder den finlandssvenska litteraturen i relation till statligt stöd.

Läget för den finlandssvenska litteraturen, speciellt på hemmamarknaden är bekymmersamt. Det kan inte åtgärdas enbart med nya och ökade stödformer och punktinsatser utan kräver strukturella och politiska åtgärder. Det behövs ett gemensamt litteraturpolitiskt program där den finlandssvenska litteraturens särställning tydligt framkommer. Det behövs statliga stöd speciellt för inköp av finlandssvensk litteratur riktat till kommunala bibliotek och varför inte en satsning lik den i Sverige på skolbibliotek. Måna om att förstärka de svenska skolelevernas läskompetens gjordes den svenska skollagen om 2025 och förpliktigar i dag varje enskild svensk skola att ha ett eget fysiskt skolbibliotek, som sköts av en bibliotekarie. I kulturbudgeten för 2025–2026 öronmärktes pengar för bokköp till skolbiblioteken, vilket lett till att den fysiska bokförsäljningen i Sverige ökade under 2025, rapporterar Svenska Förläggareföreningen i *Bokförsäljningsstatistiken 2025 och utvecklingen de senaste åtta åren*. Det här har också de finlandssvenska förlagen kunnat dra nytta av. Dessutom borde bokmomsen i Finland sänkas till 0 %, i linje med Markus Leikolas förslag.

Det behövs kunnande i finlandssvensk litteratur i alla pedagogiska läsfrämjande satsningar. Det behövs insikter i att läsfrämjande satsningar på svenska i Finland också ska gynna den finlandssvenska litteraturen. Medier behöver recensera finlandssvensk litteratur och ge den synlighet över lag. Det behövs debatt och samtal som gör litteraturen relevant. I sista hand behöver den enskilda konsumenten köpa finlandssvenska böcker.

Åtgärdsförslag för att stärka den finlandssvenska litteraturens ställning

- Fler fleråriga stipendier till prosaförfattare och författare av sakprosa.
- Arbetsstipendier till genreförfattare (t.ex. feelgood och deckare).
- Debutantstipendier.
- Debutantpris, jämför med Helsingin Sanomats esikoiskirjapalkinto.
- Ökade tryckningsbidrag.
- Produktionsbidrag till förlagen (jfr Kulturrådets litteraturstöd i Sverige) för att garantera den litterära kvaliteten och mångfalden.
- Bevilja större bidrag åt färre utgivare, satsa på kvalitet snarare än kvantitet.

- Specialbidrag till förlagen för att ordna regionala författarturnéer och dylikt, så att författarna syns och hörs i hela Svenskfinland.
- Stöd till förlagen så att de i framtiden kan hålla barn- och ungdomsböcker längre i lager för skolbibliotekens behov.
- Förlagen efterlyser stöd för sin verksamhet i Sverige.
- Ökade stöd till litteraturfrämjande initiativ som bokcirklar, influerare, bokpoddar och andra samtal om finlandssvensk litteratur.
- Ökade stöd till olika typer av litterära evenemang, de genererar inkomst till författarna och förlagen, samt till olika typer av frilansmoderatorer. Uppmana de lokala arrangörerna att söka tillräckliga stöd för att kunna betala gängse arvoden.
- Stöd till bokhandlar för att säkerställa ett stabilt utbud av finlandssvensk litteratur samt för att arrangera litterära program.
- Praktikantprogram för studerande som går förlagsutbildning i Sverige så att de kan göra sin praktik på ett finlandssvenskt förlag.
- Arbeta för att höja arvodena för enskilda tidskriftsskribenter och redaktörer. Modell kunde tas från rekommendationerna på Sveriges författarförbund eller Journalistförbundet.
- Kartläggning av mediernas recensionsverksamhet som gäller finlandssvensk litteratur. En sådan kartläggning kunde visa hur mycket finlandssvensk litteratur synliggörs i medierna i relation till svensk och finsk.
- Fortsatt stöd till Kritikbyrån och skrivkurs för kulturkritik.
- Det statliga biblioteksstödet för anskaffning av kvalitetslitteratur med liten upplaga, som slopades 2023, bör återinföras eftersom det direkt stödde inköp av finlandssvensk litteratur.
- Satsa på fysiska skolbibliotek, skolbibliotekarier och bibliotekspedagoger. Behov av en ansvarig instans för förmedling av ambulerande skolbibliotekarier som kunde stöda de skolbiblioteksansvariga i deras arbete, tipsa om nya litterära trender och författarskap.
- Större läs- och litteraturfrämjande satsningar behöver utredas i tillräcklig omfattning innan finansieringsbeslut tas så att de alltid också stöder den finlandssvenska litteraturen och dess författare.

Litteratur

Analys: Så gick bokförsäljningen 2025 enligt statistiken, Boktugg:

<https://www.boktugg.se/2026/03/06/analys-sa-gick-bokforsaljningen-2025-enligt-statistiken/>

Antas, Maria, *Den finlandssvenska boken 2011–2015 - försäljning och utlåning*. Magma-pamflett 3/2016.

De finlandssvenska läsambassadörernas slutrapport 2019–2022, Sydkustens landskapsförbund 2022.

Englin, Birgitta, Korkman Oskar, Säkö Maria, *Scenkonstens ekosystem. Möjligheter för teater på svensk i Finland*, Magma 2/ 2026.

Jokinen, Elina, *Vallan kirjailijat. Valtion apurahoituksen merkitys kirjailijoille vuosituhannen vaihteen Suomessa*, Avain 2010.

Kirjakauppaliitto, "Mitä Suomi lukee 2019", <https://kirjakauppaliitto.fi/wp-content/uploads/2019/05/Suomi-lukee-tutkimus-julk.-7.5.2019-1.pdf>

Kirjakauppaliitto, "Mitä Suomi lukee 2021", <https://kirjakauppaliitto.fi/wp-content/uploads/2021/05/Suomi-lukee-2021-medialle.pdf>

Kirjakauppaliitto, "Mitä Suomi lukee 2023", <https://kirjakauppaliitto.fi/wp-content/uploads/2023/04/Suomi-lukee-2023-medialle.pdf>

Kirjakauppaliitto, "Mitä Suomi lukee 2025", <https://kirjakauppaliitto.fi/wp-content/uploads/2025/03/Suomi-lukee-2025-medialle.pdf>

Kirjakauppaliitto, "Kirjakauppojen määrä Suomessa", <https://kirjakauppaliitto.fi/kirjakauppojen-maara-suomessa/>

Leikola, Markus, *Selvitys kirja-alasta ja soveltuvien osin lukemisesta*, Opetus- ja kulttuuriministeriö 23.4.2026.

Lindqvist, Marit, *Den finlandssvenska boken. Hur ser läsare och författare på finlandssvensk litteratur?* Magma 1/2017.

Lindqvist, Marit, *Från etablering till utveckling. En utredning av Kritikbyråns andra projektperiod 2023–2026*, <https://www.kritikbyran.com/aktuellt/utredning-om-kritikbyrn-lyfter-fram-att-projektet>

Markelin L., Salovaara, V. & Wrede-Jäntti, M., *Den svenskspråkiga ungdomsbarometern*, Magma 2024

Sandelin, Rabbe, "Ebban står idag på egna ben", *SFV-magasinet* 11.10.23, <https://sfv.fi/tempallaartiklar/article-144202-87735-ebban-star-idag-pa-egna-ben>

Grunderna för läroplanen i den grundläggande utbildningen 2014: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grundlaggande-utbildning/modersmal-och-litteratur-i-den-grundlaggande>

Wass Janne, *Tidskriftsbarometern 2022*,

https://tidskrift.fi/Site/Data/3089/Files/Tidskriftsbarometern_2022_tillganglig_webbversion.pdf

Österberg, Matias, *En utredning om skolbibliotekens verksamhet i svenska skolor i Finland 2024*,
Sydkustens landskapsförbund rf. 2025.